

Między DOBRA A WIDAWĄ

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY
ISSN 2544-3453

Kwartalnik Stowarzyszenia LGD DOBRA WIDAWA

nr 5 (2018)

- ▶ **Projekt grantowy
Rekreacja Dobrej Widawy - str. 3**
- ▶ **X Jubileuszowy Jarmark Produktu
Lokalnego - str. 4-5**
- ▶ **Zielona dolina żywności i zdrowia - str. 11**

www.dobrawidawa.pl

**Szanowni
Czytelnicy,
mieszkańcy
obszaru
Partnerstwa
Dobrej
i Widawy!**

Przed nami długo wyczekiwane święta Bożego Narodzenia oraz czas jarmarków bożonarodzeniowych oraz przeglądów grup kołędniczych. Jest to dla nas doskonała okazja do spotkań z mieszkańcami naszych Gmin, rękodzielnikami i artystami ludowymi, lokalnymi liderami i grupami nieformalnymi.

W najnowszym wydaniu gazety przedstawiamy Państwu relację z jubileuszowego X Jarmarku Produktu Lokalnego, który odbył się 15-16 września 2018 r. jak zwykle na malowniczym oleśnickim Rynku. Tegoroczny Jarmark cieszył się rekordową frekwencją wśród odwiedzających, dzięki wspaniałej ofercie produktów lokalnych, niezapomnianym popisom artystycznym oraz wyjątkowo pięknej pogodzie. W tym miejscu chciałam podziękować wszystkim, którzy zaangażowali się w organizację naszej imprezy: zarządowi, pracownikom biura, wystawcom, artystom, wolontariuszom, instytucjom kultury, Urzędowi Miasta Oleśnicy i sponsorom. Nigdy się na Was nie zawiedliśmy i mamy nadzieję na dalszą owocną współpracę.

Koniec roku jest czasem podsumowania naszej pracy. Był to kolejny bardzo pracowity rok dla Stowarzyszenia. Przeprowadziliśmy 10 naborów wniosków m.in.: w zakresie podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej oraz niekomercyjnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Kontynuujemy prace nad dwoma międzynarodowymi projektami współpracy „EKO - LGD” i „Kultura bez granic”.

Koniec roku 2018 jest również podsumowaniem stanu realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Partnerstwa Dobra Widawa w ramach Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 (z perspektywą do 2023) obejmującą obszar gmin: Bierutów, Czernica, Długoleś, Dobroszyce, Dziadowa Kłoda, Jelcz-Laskowice, Międzybórz, Oleśnica, Syców, Wilków. Efekty naszej pracy zostaną ocenione przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Rok 2018 to również rok zmian w Zarządzie naszego Stowarzyszenia. Po rezygnacji p. Anny Terleckiej-Krowickiej ze stanowiska, funkcję Wiceprzewodniczącej Zarządu LGD objęła p. Bronisława Mela, natomiast Sekretarzem Zarządu LGD została p. Katarzyna Drabczyńska. Bardzo dziękujemy p. Annie Terleckiej-Krowickiej za pracę w Zarządzie stowarzyszenia, a Paniom: Bronisławie Meli i Katarzynie Drabczyńskiej gratulujemy i życzymy dalszej udanej współpracy ze społecznością LGD.

Życząc wszystkim miłej lektury, dołączam także życzenia bożonarodzeniowe i noworoczne. Życzę, aby ten niezwykły czas był przepełniony radością i ciepłą atmosferą. Niech Święta będą wyjątkowe, a chwile spędzone z rodziną - magiczne i niezapomniane. Niech napełnią nas wszystkich pozytywną energią i spokojem ducha.

A z okazji nadchodzącego wielkimi krokami Nowego Roku 2019 pragnę życzyć Państwu zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności. Niech Nowy Rok okaże się dla Was szczerym i łaskawym we wszystkie wyżej wspomniane dary. Sylwester zaś niech będzie wyśmienitą i udaną zabawą.

Do siego roku!

Z poważaniem

Agnieszka Kasina
Prezes Zarządu
Lokalnej Grupy Działania
Dobra Widawa

*Z okazji zbliżających się świąt
Bożego Narodzenia
oraz nadchodzącego Nowego 2019 Roku
życzymy mieszkańcom obszaru Partnerstwa Dobra Widawa,
aby ten najpiękniejszy czas napętnił wszystkich radością, ciepłem
i życzliwością,
Niech nadchodzące święta będą niezapomnianym czasem spędzonym
bez pośpiechu, trosk i zmartwień.
Życzymy, aby odbyły się w spokoju, radości, wśród rodziny, przyjaciół
oraz wszystkich bliskich dla Państwa osób.*

*Zarząd,
Rada,
Komisja Rewizyjna
oraz Pracownicy Biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa
Działania Dobra Widawa*

XI Festiwal Tradycji Dolnego Śląska

W dniach 6-7 października 2018 r. w Operze Wrocławskiej odbywał się XI Festiwal Tradycji Dolnego Śląska. To największa i najbardziej prestiżowa prezentacja zespołów ludowych działających w naszym regionie. Festiwal Tradycji Dolnego Śląska organizowany jest od 2008 roku. Ogromna popularność wśród widzów pokazuje, iż tradycja i folklor są prawdziwym skarbem, o który trzeba dbać, pielęgnować i promować wśród mieszkańców naszego Dolnego Śląska.

Gospodarzem Festiwalu był Zastępca Dyrektora Departamentu Obszarów Wiejskich i Zasobów Naturalnych pan Jacek Sołtys, a prowadzącą red. Majeran-Kokot z Polskiego Radia Wrocław. Podczas Festiwalu mogliśmy posłuchać pieś-

ni ludowych, opowieści o rodzinnych stronach członków zespołów oraz historii powstania zespołów. Repertuar Festiwalu stanowił przekrój tradycji muzycznych, przywiezionych na Dolny Śląsk z różnych regionów Polski. Tradycją Festiwalu jest już wspólny występ zespołów na scenie. W tym roku,

w związku z jubileuszem 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, piosenkami finałowymi na zakończenie każdego koncertu były piosenki patriotyczne. Podczas koncertów na deskach Opery Wrocławskiej zaprezentowały się 22 zespoły śpiewacze i taneczne z całego Dolnego Śląska.

Z terenu Partnerstwa Dobra Widawa wystąpiły zespoły:
- Zespół Różyczki z Dobroszyc;
- Zespół Ludowy Radzowiczanki z Radzowic;
- Zespół Bierutowianie BIS z Bierutowa.
Wszystkim występującym zespołom serdecznie gratulujemy.

▲ Występ zespołu Bierutowianie BIS w Operze Wrocławskiej

Podpisane umowy na realizację operacji własnych

Z satysfakcją informujemy, że 08.11.2018 r.

LGD Dobra Widawa podpisała z Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego dwie umowy o przyznanie pomocy na realizację tzw.: Operacji Własnych.

Pierwsza umowa pozwoli zrealizować projekt pn.: „Aplikacja NATURA” - Dobra Widawa obszar zdrowego i aktywnego wypoczynku”, który ma na celu promocję walorów przyrodniczych znajdujących się na obszarze 10 gmin należących do Partnerstwa. Dodatkowo zostanie stworzona strona internetowa, na której będzie można zamieszczać materiały promocyjne obszaru LGD czy stworzyć galerię zdjęć.

Druga operacja będzie polegać na „Opracowaniu dokumentacji dotyczącej szlaków turystycznych - rowerowych, konnych i kajakowych” na obszarze Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa. W jej ramach zaplanowano:

- ▶ Inwentaryzację szlaków rowerowych, konnych, kajakowych w terenie;
- ▶ Aktualizację i odnowienie oznakowania ww. szlaków w terenie;

▶ Wytyczenie łączników szlaków pomiędzy gminami wchodzącymi w skład Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa;

▶ Opracowanie dokumentu z inwentaryzacji szlaków i wytyczenia łączników;

▶ Opracowanie systemu identyfikacji wizualnej szlaków i zastosowanie go w terenie.

Dodatkowo na etapie weryfikacji w Urzędzie Marszałkowskim są już kolejne trzy operacje.

Dwie z nich dotyczą umieszczenia na obszarze wszystkich gmin wchodzących w skład LGD 10 punktów informacyjnych min.: o atrakcjach tury-

stycznych i infrastrukturze turystycznej obszaru. Korzystając z takiego punktu każdy odwiedzający nasz obszar turysta będzie mógł uzyskać informacje o atrakcjach turystycznych i infrastrukturze turystycznej Partnerstwa Dobra Widawa. Punkt będzie zawierał m.in.: aplikację „Dobra Widawa obszar zdrowego i atrakcyjnego wypoczynku” i aplikację „NATURA - Dobra Widawa obszar zdrowego i aktywnego wypoczynku”, prezentację informacyjno-promocyjną o LGD Dobra Widawa, a także dwa filmy promujące historyczno-kulturowe oraz przyrodniczo-rekreacyjne walory obszaru

Dobrej Widawy. Punkty zostaną umieszczone w miejscach o zwiększonym ruchu turystycznym, tak by umożliwić do nich dostęp możliwie jak najszerszemu gronu korzystających.

Natomiast w ramach trzeciej operacji nakręcone zostaną dwa komplety filmów promujących historyczno-kulturowe oraz przyrodniczo-rekreacyjne walory obszaru Dobrej Widawy, z uwzględnieniem zagospodarowania turystycznego obszaru.

Realizację Operacji Własnych planujemy na rok 2019. Wnioskowana kwota na realizację każdej z nich wyniosła 50 000,00 zł.

PLANOWANE NABORY

W pierwszej połowie 2019 r. LGD planuje ogłoszenie następujących naborów wniosków:

● **Projekt grantowy w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego - oznakowanie, zabezpieczenie i udostępnienie dla turystów lokalnych zabytków i dziedzictwa przyrodniczego.** Pula środków dostępnych dla grantobiorców to 300 000,00 zł, przy czym każdy grantobiorca może ubiegać się o wsparcie w wysokości od 5 000,00 do 50 000,00 zł.

● **Operacja własna w zakresie promowania obszaru objętego LSR - wydanie przewodnika po obszarze.** Maksymalna wnioskowana kwota, którą można uzyskać na realizację tego działania, to 50 000,00 zł.

PROJEKT GRANTOWY REKREACJA „DOBREJ WIDAWY” ZNAMY WYNIKI KONKURSU NA WYBÓR GRANTOBIORCÓW

Do realizacji wybrano 10 zadań, które są zgodne z przedsięwzięciem nr III Lokalnej Strategii Rozwoju, tj.: Rekreacja „Dobrej Widawy”, a ich tematem jest rozwój ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej.

Limit środków przeznaczonych do podziału między grantobiorców wynosił 300 000,00 zł. Całkowita

wartość wybranych zdań to 294 440,37 zł, a łączna kwota przyznanej pomocy to 289 616,00 zł. Z kolei łączna kwota, o którą zawniioskowali grantobiorcy, wyniosła 289 618,40 zł. Każdy grantobiorca mógł starać się o wsparcie o wysokości od 5 000 zł do 30 000 zł.

Nabór prowadzony był w okresie od 5 do 19 września br. Z uwagi na zakres przedsięwzięcia w szczególności

preferowane były zadania zakładające wykorzystanie obiektów sportowo-rekreacyjnych na rzecz aktywizacji społecznej, odnowienie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na potrzeby mieszkańców, rozwój lokalnej infrastruktury rekreacyjnej, np.: place zabaw, zewnętrzne siłownie. Posiedzenie Rady LGD w sprawie oceny i wyboru grantobiorców odbyło się 23 października br.

Konkursem objęty był cały obszar LGD, tj. teren gmin: Bierutów, Czernica, Długołęka, Dobroszyce, Dziadowa Kłoda, Jelcz-Laskowice, Międzybórz, Oleśnica, Syców i Wilków. Dwa spośród wybranych zadań realizowane będą przez jednostki samorządu terytorialnego - przez Gminę Dobroszyce i Gminę Czernica, dwa przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, a po-

zostałe przez organizacje pozarządowe (patrz: tabela).

Obecnie LGD Dobra Widawa złożyła w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego wniosek o przyznanie pomocy na projekt grantowy. Po jego rozpatrzeniu LGD będzie zawierała z poszczególnymi grantobiorcami umowy o przyznanie grantu. Realizacja zadań przez grantobiorców planowana jest na rok 2019.

LP	NR WNIOSKU	NAZWA GRANTOBIORCY	NAZWA ZADANIA	KWOTA PRYZNANEGO GRANTU
1	5/G/2018/R	Gmina Dobroszyce	Las - dźwięk, kultura, rekreacja	28 607,00
2	3/G/2018/R	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mikołaja w Brzezie Łące	Szlak cyklistów w Brzezie Łące - przystanek dla rowerzystów i turystów przy zabytkowych figurach dla popularyzacji wiedzy o dawnej sztuce sakralnej	29 700,00
3	1/G/2018/R	Klub Sportowy Tęcza Brzezia Łąka z siedzibą w Śliwicach, gm. Długołęka	Rozwój bazy sportowej klubu piłkarskiego KS Tęcza Brzezia Łąka i organizacja turnieju piłkarskiego dla dzieci i młodzieży	29 850,00
4	7/G/2018/R	GKS START Długołęka	Trybuna sportowa - aktywizacja rodziców, promocja sportu	29 700,00
5	8/G/2018/R	Gmina Czernica	Nasza przestrzeń, nasza sprawa. Poprawa estetyki na terenach rekreacyjnych i publicznych w Gminie Czernica	28 000,00
6	4/G/2018/R	Uczniowski Klub Sportowy „Academy-Kiełczów”	Aktywizacja mieszkańców miejscowości Piecowice poprzez utrzymanie oraz udostępnienie boiska sportowego na rozgrywki sportowe - Turniej „Aktywni razem”	25 752,00
7	6/G/2018/R	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Wsi Kamień i Okolic „Nowa Ziemia”	Rozbudowa placu zabaw w Kamieniu	29 500,00
8	9/G/2018/R	Łukasz Zmarzły	Plac zabaw - Sport i rekreacja dla dzieci i młodzieży	29 700,00
9	10/G/2018/R	Paulina Syposz-Ciemny	Rewitalizacja trybun na kortach tenisowych przy ZSP w Sycowie oraz organizacja turnieju tenisa ziemnego w kategorii open	29 028,00

Redaktor naczelna

Małgorzata Oleniecka

**Zespół redakcyjny
Biuro LGD Dobra Widawa
w składzie:**

Aleksandra Borówka

Agnieszka Kasina

Marta Kaszuba

Joanna Praska

Ewa Olejnik

Czasopismo „Między Dobrą a Widawą” powstało we współpracy z Gminami, Instytucjami i Stowarzyszeniami należącymi do Partnerstwa Dobra Widawa.

Miejscu: Oleśnica

GODZINY PRACY BIURA

poniedziałek - piątek: 7.45 - 15.45

Biuro LGD Dobra Widawa umożliwia skorzystanie z bezpłatnego doradztwa beneficjentom zainteresowanym składaniem wniosków po wcześniejszym zgłoszeniu się telefonicznym bądź e-mailowym.

Osoby wcześniej zapisane będą obsługiwane w pierwszej kolejności.

KONTAKT:

ul. Wojska Polskiego 67/69, 56-400 Oleśnica

tel./fax 71 314 32 01;

e-mail: biuro@dobrawidawa.pl

Rachunek bankowy Stowarzyszenia

nr 78 9584 0008 2006 0601 7378 0001

X Jubileuszowy Jarmark Produktu Lokalnego

„Aktywna społeczność Dobrej i Widawy”

W dniach 15-16 września na oleśnickim rynku odbył się X Jarmark Produktu Lokalnego. Wydarzenie organizowane przez nasze LGD na stałe wpisało się już w kalendarz głównych imprez w mieście i jak co roku zgromadziło tłumy osób zainteresowanych naszym lokalnym folklorem. Trzeci weekend września jest nie tylko świętem lokalnych rękodzielników i twórców. Tradycyjnie, równoległe do naszej imprezy, w Oleśnicy odbyły się także Dni Europy.

Tegoroczny Jarmark był doskonałą okazją do poznania różnorodności i bogactwa rękodzielniczej, kulinarnej oraz muzycznej twórczości wystawców z terenu Partnerstwa Doliny Dobrej i Widawy, a także gości z zagranicy - rzemieślników z miast partnerskich Oleśnicy - z Chrudimia w Czechach, francuskiego Jaunay-Clan oraz niemieckiego Warendorfu. Imprezą towarzyszącą Jarmarkowi była także XV edycja „Święta Miodu i Wina”.

W tym roku dla odwiedzających przygotowano trzy strefy tematyczne. W strefie **Smaków Dobrej Widawy** goście Jarmarku mieli okazję poznać lokalne produkty kulinarne z terenu LGD, takie jak ciasta, chleby, sery dojrzewające, śledzie w oleju, pierogi, wędliny, oleje roślinne, wyroby z jabłek oraz wina, miody i naturalne soki. Swoje potrawy i wypieki prezentowały również

Koła Gospodyń Wiejskich z Chrzastawy i Jeszkowic (Gmina Czernica) i ze Zbytowej (Gmina Bierutów). Odwiedzający mieli także doskonałą okazję spróbować czeskich specjałów kulinarnych oraz win i serów z Francji.

Strefa **Skarbów Dobrej Widawy** przyciągała odwiedzających pięknymi wyrobami naszych lokalnych rękodzielników. Obejrzeć i zakupić można było niepowtarzalne przedmioty i ozdoby ceramiczne, obrazy, rzeźby, przedmioty zdobione techniką decoupage, biżuterię z filcu czy rękodzieła lawendowe.

Z kolei w **Strefie Rozmaitości** zaprezentowali się wystawcy spoza obszaru Dobrej Widawy. Można tu było zakupić zarówno produkty spożywcze, takie jak zioła, kiszzone owoce i warzywa czy sery, jak i rękodzieła artystyczne.

Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia warsztatowe. Tegoroczne warsztaty poprowadzili: Wojciech Sztura - warsztaty z wikliny, Szynol - Pracownia Ceramiki Artystycznej - warsztaty z ceramiki, Anna Kuśmierk-Rudy - warsztaty z lukrowania pierników, Kazimiera Wilczyńska ze Stowarzyszenia KRAM - warsztaty z tworzenia jesiennych bukietów z dyni.

Niewątpliwą atrakcją były **występy zespołów folklorystycznych** z obszaru naszego Partner-

▲ Uroczyste rozpoczęcie X Jubileuszowego Jarmarku Produktu Lokalnego

stwa. W tym roku wystąpili Wilkowianie i Kapela Wilkowska (Gmina Wilków), Ale Babki (Gmina Dziadowa Kłoda), wielokoleniowy zespół ludowy Uśmiech i dziecięcy zespół Różyczki (Gmina Dobroszyce), Zespół Tańca Ludowego Długołęka, uczniowie Szkoły Suzuki Muzyczny Zakątek, Niezła Paka (Gmina Dobroszyce), Teatryk Retro Ostrowina i Boguszycanie (Gmina Oleśnica), Świtezianie (Gmina Jelcz-Laskowice), Sycowiaczy (Gmina Syców), Zbytowianki oraz Bierutowianie BIS (Gmina Bierutów).

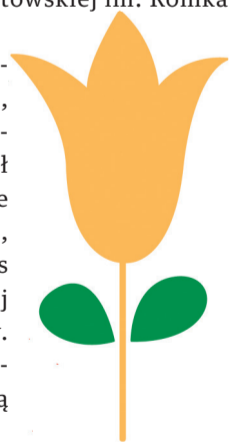
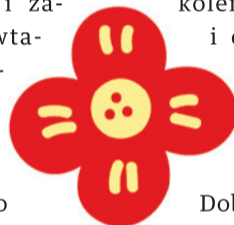
Jarmark usławiły również koncerty Mezo i bałkańskiej orkiestry dętej Tsingunz Fanfara Avantura.

W drugim dniu Jarmarku oczekiwaliśmy wyników konkursu na „Najpiękniejsze stoisko”, „Najładniejszy produkt” oraz „Najlepszy przysmak regionalny”. Tegorocznymi laureatami zostali: **Pracownia Ceramiczna TUTUBI** w kategorii „Najpiękniejsze stoisko”, **Jadwiga Hutnik** w kategorii „Najładniejszy produkt” za naszyjnik z kryształkami Swarovskiego oraz **Mariola Biernaczyk** w kategorii „Najlepszy przysmak regionalny” za śledzika.

Ponadto przyznano dwa wyróżnienia dla wystawców spoza obszaru LGD. W kategorii „Najpiękniejsze stoisko” wyróżnienie otrzymała Renata Bratus-Komar z firmy Barapol za wyeksponowanie miódów pitnych, natomiast w kategorii „Najlepszy przysmak” wyróżniono Marcela Gregora z Medovinki z Czech za miód pitny z żurawiną.

Tegoroczna edycja Jarmarku nie mogła się też obyć bez pokazu lepienia pierogów, który tym razem poprowadziła Urszula Maleszka wraz z Kołem Gospodyń Wiejskich z Sadowa, a także pokazu rycerskiego przygotowanego przez Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Bierutowskiej im. Romka Kazimierskiego.

Serdecznie dziękujemy Wystawcom, Artystom oraz odwiedzającym za udział w Jarmarku, a także wszystkim osobom, które wsparły nas w przygotowaniu tej wspaniałej imprezy. Zapraszamy oczywiście za rok, na kolejną - jedenastą edycję.

▲ Pracownia Ceramiczna TUTUBI nagrodzona w kategorii „Najpiękniejsze stoisko”

▲ Jadwiga Hutnik nagrodzona w kategorii „Najładniejszy produkt” za naszyjnik z kryształkami Swarovskiego

▲ Mariola Biernaczyk nagrodzona w kategorii „Najlepszy przysmak regionalny” za śledzika

EKO LGD - Międzynarodowy projekt współpracy

W najbliższym czasie Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa będzie realizowała dwa projekty współpracy o zasięgu międzynarodowym. Projekt współpracy to projekt, który zakłada wspólną realizację działań przez partnerów z różnych regionów. Dodatkowo w projekcie międzynarodowym bierze udział przynajmniej jeden partner zagraniczny.

W dniu 08.11.2018 r. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa podpisała wraz z partnerami umowę na realizację **międzynarodowego projektu współpracy „EKO LGD”**. W imieniu Stowarzyszenia LGD Dobra Widawa umowę podpisali:

- p. Agnieszka Kasina - Prezes LGD Dobra Widawa;
- p. Witold Fuchs - Wiceprezes LGD Dobra Widawa;

Projekt będzie realizowany przez 5 polskich LGD z województwa dolnośląskiego i opolskiego oraz przez partnera zagranicznego z Czech:

- Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa,
- Lokalna Grupa Działania Qwsi,
- Stowarzyszenie Brzesko-Oławska Wieś Historyczna,
- Lokalna Grupa Działania Szlakiem Granitu,
- Lokalna Grupa Działania Kraina Wzgórz Trzebnickich,

- Mistni Akćni Skupina Kralovedvorsko, z.s. Międzynarodowy projekt współpracy ma charakter innowacyjny. W każdym partnerskim LGD zostaną zrealizowane liczne działania z zakresu edukacji ekologicznej:

- ▶ W ramach projektu w każdym LGD zostaną przeprowadzone warsztaty i szkolenia dla dzieci w zakresie edukacji ekologicznej, w obszarze tematycznym: „segregacja odpadów oraz ich wykorzystanie poprzez metodę upcyklingu”. Na warsztatach uczestnicy poznają nowoczesne techniki przetwarzania odpadów, konsekwencje spalania i składowania odpadów w miejscach nie-

dozwolonych, poznają prawidłowy sposób segregowania odpadów oraz upcykling. Informacje o planowanych warsztatach zostaną umieszczone na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych partnerów projektu.

- ▶ Kolejnym działaniem z zakresu edukacji ekologicznej będzie organizacja wizyty studyjnej w Czechach, w miejscowości MAS Královédvorsko. Jest to teren działania naszego czeskiego partnera. Celem wizyty będzie pokazanie dobrych praktyk w zakresie segregacji odpadów.

- ▶ Zostanie również wydany folder promujący projekt (w formie książeczki edukacyjnej z elementami komiksu), który będzie zawierał informacje nt.:

- edukacji ekologicznej dla mieszkańców i turystów (w tym dzieci i młodzież szkolna),
- segregowania odpadów,
- korzyści ze stosowania OZE.

W folderze znajdują się także informacje o projekcie współpracy i Lokalnych Grupach Działania, które uczestniczą w projekcie.

- ▶ Ponadto zostaną wydane publikacje o zasobach przyrodniczych obszaru LGD (taka publikacja zostanie wydana przez LGD Qwsi oraz przez LGD Szlakiem Granitu). Publikacje wydane w ramach projektu współpracy będą bezpłatne.

- ▶ W ramach projektu powstanie także ogólnodostępna niekomercyjna infrastruktura ścieżek rowerowych (wiaty, stojaki na rowery, kosze na śmieci itp.) w 5 miejscowościach na terenie LGD Kraina Wzgórz Trzebnickich.

www.qwsi.pl

EKO LGD

PROJEKT WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Termin realizacji: 2019 r.
Budżet: 423 988 zł.

CEL PROJEKTU WSPÓŁPRACY:
wzrost poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz edukacja ekologiczna mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej

6 PARTNERÓW:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi” – partner wiodący

Stowarzyszenie „Brzesko-Oławska Wieś Historyczna”

„Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa”

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Szlakiem Granitu”

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Wzgórz Trzebnickich”

Místni akćni skupina Královédvorsko – partner zagraniczny

ZADANIA:

- wydanie folderu promującego projekt (książeczki edukacyjnej z elementami komiksu dot. edukacji ekologicznej, segregowania odpadów, korzyści ze stosowania OZE)
- organizacja warsztatów edukacyjnych z segregacji odpadów i upcyklingu dla dzieci
- organizacja wizyty studyjnej do Czech
- wydanie publikacji o zasobach przyrodniczych obszaru LGD
- wykonanie upcyklingowych kącików
- zakup i montaż altan (wiat) oraz tablic informacyjnych
- organizacja rajdów rowerowych
- wydanie mapy rowerowej obszaru LGD
- zakup gadżetów rowerowych

Spotkanie partnerów projektu w Ziębicach

Tuż po podpisaniu umowy na Międzynarodowy projekt współpracy EKO LGD, w dniu: 20.11.2018 r. w Ziębicach odbyło się spotkanie partnerów projektu. W spotkaniu roboczym wzięli udział przedstawiciele LGD Qwsi, LGD Brzesko-Oławska Wieś Historyczna, LGD Dobra Widawa, LGD Kraina Wzgórz Trzebnickich i LGD Szlakiem Granitu. Nasze LGD reprezentowały: p. Agnieszka Kasina - Prezes i Dyrektor Biura LGD Dobra Widawa,

p. Ewa Olejnik - Wicedyrektor Biura LGD Dobra Widawa oraz p. Aleksandra Borówka - Specjalista ds. informacyjno-doradczych i animacyjnych w obszarze działalności organizacji społecznych. Podczas spotkania omówiono zadania do realizacji oraz ustalono harmonogram działań.

Partnerem Wiodącym projektu jest LGD Qwsi.

Termin realizacji projektu: 2019 rok.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Materiał opracowany przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi”
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Materiał współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”, poddziałanie 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Przedstawiciele LGD Dobra Widawa w programie telewizyjnym TVP3 Wrocław „Teraz Wieś”

W ostatnich dniach września na terenie Partnerstwa Dobra Widawa redaktor Jan Kędziński przygotowywał kolejny odcinek programu publicystycznego „Teraz Wieś”. Tematem programu była „**aktywna przedsiębiorczość liderów lokalnych społeczności oraz realizacja programów dotyczących poprawy jakości życia pracy na terenach wiejskich**”. 30 września 2018 r. w programie emitowanym na antenie TVP3 Wrocław wystąpili:

▲ Przedstawiciele LGD Dobra Widawa w programie realizowanym przez TVP3 Wrocław „Teraz Wieś”

- **p. Agnieszka Kasina** - Prezes Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa;
- **p. Marta Lejman-Trzcińska** - członek Zarządu Dolnośląskiego Forum Środowiska Kulturowego Millennium we wsi Domaszczyn;
- **p. Katarzyna Drabczyńska** - Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyborzu oraz Sekretarz Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa;

Zgromadzeni w studiu TVP3 Wrocław goście rozmawiali nt.: wykorzystywania funduszy unijnych oraz przedsięwzięć, które realizuje Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa.

Szczególnie zależy nam na usługach, które na etapie pisania „Strategii...” okazały się priorytetowe dla rozwoju naszego obszaru. Stawiamy na innowacyjność i wspieranie osób wykluczonych.

Gminy z reguły realizują projekty inwestycyjne, które nie przynoszą zysku. Są to głównie place zabaw, siłownie zewnętrzne, wielofunkcyjne boiska sportowe. To jest to, z czego ludzie w wolnym czasie lubią korzystać.

Natomiast gros środków - ponad połowę naszego budżetu (7 milionów zł) - przeznaczamy na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej. W naszej „Strategii...” priorytetowo traktowane są usługi związane z opieką nad dziećmi, seniorami, transport pasażerów w obrębie naszego obszaru. Rozpatrujemy również pozostałe wnioski.

Dzięki Lokalnej Grupie Działania Dobra Widawa mogliśmy zrealizować nasz pierwszy projekt dotyczący integracji społecznej między młodzieżą a seniorami w Gminie Długołęka. Były to zajęcia rękodzielnicze z ceramiki, tkactwa i filcowania. Projekt był szczególnie potrzebny seniorom, ponieważ dzięki takim działaniom mogą wyjść z domu, mogą się spotkać, nauczyć się czegoś nowego. Co jest szczególnie ważne, wszystkie działania, zajęcia dla uczestników projektu były bezpłatne.

Oprócz warsztatów rękodzielniczych uczestnicy projektu przygotowali i zorganizowali 3 duże imprezy. Wszystkie nasze działania w ramach projektu „Ręko - czyni”, czyli aktywizacja społeczna seniorów i młodzieży na terenie gminy Długołęka” były finansowane w ramach realizacji Projektu grantowego: Aktywna społeczność „Dobrej Widawy”.

Kilka lat temu, kiedy nasza Gmina przystąpiła do Stowarzyszenia LGD Dobra Widawa, zaczęło się pozyskiwanie środków. Dzięki środkom z LGD zaczęliśmy budować naszą lokalną tożsamość. Zorganizowaliśmy Święto Gminy oparte na promocji produktu lokalnego, którym jest twaróg Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Międzyborzu. Mimo że w obecnej perspektywie finansowej LGD nie może już wspierać naszych imprez, my nadal kontynuujemy tę tradycję.

W tej chwili Gmina pozyskuje środki na działania inwestycyjne, głównie na budowę, rozwój ogólnodostępnej niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej.

Dzięki wsparciu z funduszy UE 2 lata temu został również wyremontowany Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Międzyborzu. Zyskał dzięki temu bardziej nowoczesny charakter.

Redaktor w swoim reportażu pokazał Partnerstwo Dobra Widawa jako miejsce pełne przedsiębiorczych osób oraz ciekawych przedsięwzięć, które aktywizowane i inicjowane są dzięki działalności Stowarzyszenia LGD Dobra Widawa. W programie pokazano m.in.:

1. Gminę Jelcz-Laskowice, która otrzymała dotację z LGD Dobra Widawa na: „**Budowę boiska wielofunkcyjnego w Chwałowicach**”

2. Gminę Dziadowa Kłoda, która otrzymała dotację z LGD Dobra Widawa na: „**Budowę ogólnodostępnych obiektów małej architektury w miejscach publicznych w miejscowości Radzowice, gmina Dziadowa Kłoda**”

3. P. Barbarę Finkę, która otrzymała dotację z LGD Dobra Widawa na założenie firmy: „**Wytwórnia - pracownia architektury wnętrz**”

4. P. Annę Wyrocik, która otrzymała dotację z LGD Dobra Widawa na założenie firmy: „**CRYSTAL Salon Sukien Ślubnych i Wieczorowych Anna Wyrocik**”

Poniżej znajduje się link do materiału wideo „Teraz Wieś”, którego emisja miała miejsce w niedzielę 30 września 2018 r. na antenie TVP3 Wrocław:
<https://wroclaw.tvp.pl/39258823/30092018>

Wyjazd studyjny oraz seminarium „Jak aktywizować społeczności wiejskie w ramach działań lokalnych i projektów współpracy?”

W dniach 18-19 września 2018 r. odbywał się wyjazd studyjny w ramach operacji „Akademia Umiejętności Animatora LGD”. Lokalną Grupę Działania Dobra Widawa reprezentowała p. Małgorzata Oleniecka - Wicedyrektor Biura oraz p. Aleksandra Borówka - Specjalista ds. informacyjno-doradczych i animacyjnych w obszarze działalności organizacji społecznych

Wizyta studyjna rozpoczęła się od spotkania z przedstawicielami **Stowarzyszenia Karkonoskie Zachełmie i Sołectwo Zachełmie**. Uczestnicy mieli możliwość poznania sposobów wykorzystania lokalnych zasobów w rozwoju obszarów wiejskich. Mieszkańcy wsi Zachełmie wykorzystują haft zachełmiański jako wizytówkę swojej miejscowości. Wokół haftowanych koszul, opasek budowana jest integracja i zaangażowanie mieszkańców wsi do wspólnych działań.

Następnie uczestnicy wizyty studyjnej udali się do wioski tematycznej - **Chrośnica wieś barwnych wątków**. Panie: Monika Wizła i Jaga Wojtko opowiedziały o projektach realizowanych w Chrośnicy, m.in.: o „Szafie z książkami”, z której każdy mieszkaniec wsi oraz przechodzący tamtędy wędrowiec może zabrać ze sobą książkę bez konieczności zwrotu, gdyż ... szafa stoi przy głównej drodze w Chrośnicy.

W wiosce barwnych wątków odbywają się liczne warsztaty, a dla uczestników wizyty przygotowano warsztaty barwierskie. Każdy uczestnik najpierw przygotował swój unikalny i niepowtarzalny wzór do barwienia torby płóciennej. Następnie w roślinnych barwnikach (np.: w urzecie barwierskim, alkanie barwierskiej, krokoszy marzannie czy też oregano) zabarwiono torby. Efekty warsztatów można zobaczyć na zdjęciu poniżej:

▲ Torby wykonane przez uczestników warsztatów

Kolejnym elementem wizyty była prezentacja **Stowarzyszenia Optymistów Krzeszowskich** oraz projektów realizowanych przez krzeszowskich seniorów na terenie „**Ekologicznego zakątka Optymistów**”. Jak mówią przedstawiciele Stowarzyszenia: „Ekologiczny zakątek Optymistów” jest to dobro wspólne stworzone dla mieszkańców, turystów, pielgrzymów i sympatyków aktywnego wypoczynku.” Dla uczestników aktywnego wypoczynku udostępniono:

- ▶ boisko do gry w bule;
- ▶ alejki obsadzone drzewami miododajnymi;
- ▶ plac zadumy i medytacji pod topolą;
- ▶ miejsce na ognisko w tym stoły i ławy drewniane, zadaszoną wiatę;
- ▶ zielone place.

▲ Wizyta w Ekologicznym zakątku optymistów

Ostatnim punktem wizyty studyjnej była prezentacja miejsca integracji mieszkańców i aktywności **Stowarzyszenia Brama Opawska**. Projekt pt.: „Nasze wspólne miejsce odpoczynku Opawska Przystań”, który był realizowany w Opatowie gmina Lubawka otrzymał I miejsce w konkursie „Piękna Wieś Dolnośląska 2018” w kategorii: Najlepsze przedsięwzięcie odnowy wsi.

Kolejnego dnia odbyło się seminarium pt.: „**Jak aktywizować społeczności wiejskie w ramach działań lokalnych i projektów współpracy?**”. Podczas seminarium omówiono następujące zagadnienia:

- „Zielona Dolina - poprawa jakości życia mieszkańców.” Inwestycja zrealizowana przez Gminę Janowice Wielkie ze środków PROW 2007-2013 oraz Odnowy Wsi Dolnośląskiej. Zagospodarowanie centrum wsi, wspólnej przestrzeni spotkań, wydarzeń oraz ochrona bioróżnorodności stawu przy placu. Włączenie Grupy Odnowy Wsi w realizację inwestycji - Przedstawiciele Gminy Janowice Wielkie;
- „Kapitał społeczny na wsi jako niezbędny warunek rozwoju społeczno - ekonomicznego lokalnych środowisk. Wioski tematyczne jako metoda rozwoju społeczno-ekonomicznego wsi i aktywizacji społeczności wiejskich” - Irena Krukowska-Szopa - Fundacja Zielona Akcja;
- „Szlaki konne i pielgrzymkowe - o aktywizacji i współpracy z wioskami, podmiotami i mieszkańcami na obszarze LGD Partnerstwo Izerskie.” Projekty współpracy jako przykład włączania lokalnych społeczności w rozwój turystyki - Bożena Mulik - LGD Partnerstwo Izerskie;
- „Rzeszówek - wieś z pomysłem i aktywnymi mieszkańcami” - Maciej Zawierucha - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rzeszówek;
- „Gminne Rady Seniorów na obszarze LGD Partnerstwo Ducha Gór- GRS w Podgórzynie”. Aktywizacja osób starszych, funkcjonowanie GRS, działania, współpraca, aktywizowanie starszych osób, przykład różnych modeli i działania seniorów - Zdzisław Ratajski - Stowarzyszenie Nasze Marzycze i Przewodniczący Gminnej Rady Seniorów w Podgórzynie
- „Przewodnik za ladą” - projekt współpracy wspierający rozwój przedsiębiorczości i turystyki na obszarach wiejskich - Bożena Pełdiak - LGD Kwiat Lnu i Dorota Goetz LGD Partnerstwo Ducha Gór;
- „Skarbiec Ducha Gór - sklepik z produktem lokalnym i Karkonoska Marka Lokalna - aktywizacja mieszkańców i wspieranie drobnej przedsiębiorczości” - Dorota Goetz LGD Partnerstwo Ducha Gór;
- Prezentacja dobrej praktyki „Zielona Dolina” - przejazd do gminy Janowice Wielkie, spotkanie z przedstawicielami Grupy Odnowy Wsi - Grupa Odnowy Wsi Janowice Wielkie.

▲ Seminarium w Wieży Widokowej w Radomierzu

Konferencja podsumowująca operację „Akademia Umiejętności Animatora LGD”

W dniach 02-03 października 2018 r. w siedzibie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie odbyła się Konferencja podsumowująca operację pn.: „**Akademia Umiejętności Animatora LGD**”, współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Konferencja poświęcona była wymianie doświadczeń, dobrych praktyk oraz dyskusji nad rekomendacjami dla FAOW w zakresie dalszych szkoleń animacyjnych.

Głównym celem dwudniowej Akademii animatorów było podniesienie kompetencji LGD w zakresie animacji społeczności lokalnych poprzez przygotowanie animatorów - inicjatorów tworzenia partnerstw, w szczególności wielosektorowych oraz inicjowanie ciekawych działań w środowisku lokalnym. Organizatorem spotkania była Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich.

Konferencję poprowadził Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich dr Ryszard Kamiński, a rozpoczęło wystąpienie dr Ryszarda Zarudzkiego, który odniósł się do roli Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich we wspieraniu projektów służących kreowaniu liderów rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich. Pani Joanna Gierulska dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich, MRiRW przedstawiła prawodawstwo unijne związane z podejściem LEADER po 2020 roku.

▲ Podsekretarz Stanu Ryszard Zarucki z laureatami konkursu

Przetwórstwo oparte na lokalnych zasobach szansą rozwoju dla polskich sadowników

W dniach 14-20 października 2018 r. odbyła się wizyta studyjna do Francji i Hiszpanii, która była okazją do zapoznania się z organizacjami producentów, gospodarstwami sadowniczymi i przetwórczymi zajmującymi się produkcją cydru oraz organizacjami promującymi cydr w Normandii oraz Asturii. Wizyta studyjna została zorganizowana przez Lubelskie Stowarzyszenie Miłośników Cydru przy udziale partnerów projektu: Lokalnej Grupy Działania Ziemi Kraśnickiej, Lokalnej Grupy Działania Owocowy Szlak oraz Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior - Lokalna Grupa Działania w ramach operacji: „Przetwórstwo oparte na lokalnych zasobach szansą rozwoju dla polskich sadowników” ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W wizycie studyjnej wzięło udział 30 osób z różnych regionów Polski. Lokalną Grupę Działania Dobra Widawa reprezentowała pani Małgorzata Oleniecka - Wicedyrektor Biura.

Głównym celem operacji było poznanie zasad współpracy w sektorze rolnym w oparciu o lokalne zasoby w innych krajach Unii Europejskiej, wymiana doświadczeń na temat organizacji przetwórstwa owoców w zakresie prawnym, organizacyjnym, marketingowym oraz finansowym na terenie Francji i Hiszpanii. Wyjazd zagraniczny miał również na celu upowszechnienie aktualnej wiedzy na temat produkcji jabłecznika oraz wymianę doświadczeń i wzrost umiejętności praktycznych w zakresie nowych kierunków działalności pozarolniczej.

Pierwszym punktem wizyty studyjnej była wizyta u producenta cydru oraz sadownika w gospodarstwie **Le Pressoir d'Or**. Produkcja jabłoni rozpoczęła się tu w roku 1987 na blisko 27-hektarowym gospodarstwie w Górnej Normandii. Gospodarstwo Le Pressoir d'Or produkuje ok. 15 odmian jabłecznika z 19 000 drzewek jabłoni. Właściciele prowadzą również sklep ze swoimi produktami: cydrami - uhonorowanymi na różnych konkursach krajowych, octem winnym, przetworami owocowymi oraz produktami tradycyjnymi z regionu. W trakcie wizyty w gospodarstwie uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z technologią produkcji, prowadzenia sadu oraz sprzedaży cydru.

Kolejna wizyta na terenie Francji została zaplanowana w zakładzie p. Herve Duclos - współwłaściciela **Domaine Duclos Fougeray**. Jest on członkiem Zarządu Syndykatu Promocji Cydru w Normandii Górnej. Jednocześnie jest Ekspertem w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i Europejskich w dziedzinie promocji produktów lokalnych Francji Zachodniej, w tym w produkcji pro-

▲ Wizyta w cydrowni Domaine Duclos Fougeray

duktów cydrowych (zarówno cydru, jak i pommeau i calvadosu). Prowadzi projekty doradcze w Skandynawii, Chinach i Nepalu.

Od 23 lat Herve Duclos kultywuje sztukę wytwarzania wysokiej jakości cydru, Pommeau de Normandie i Calvados. Medale wygrane w Concours General Agricole w Paryżu za słodki cydr i tradycję cydru są świadectwem najwyższej jakości jego produktów.

Pierwsze spotkanie na terenie Asturii w Hiszpanii odbyło się w siedzibie organizacji **SIDRA de Asturias Denominacion de Origen Protegida**, która jest częścią Ministerstwa Zasobów Rozwoju Obszarów Wiejskich i Naturalnych Rządu Księstwa Asturii. Organizacja odpowiada za wizerunek i promocję asturyjskich cydrów, które posiadają europejski certyfikat Chroniona nazwa pochodzenia.

Obecnie zrzesza 31 winnic oraz 322 plantatorów. Swoim zasięgiem obejmuje 843 hektary rejestrowanych i audytowanych plantacji odmian jabłek Asturii należących do 76 gatunków wymienionych w rozporządzeniu o nominale pochodzenia. Oznacza to, że zarówno produkcja jabłek, jak i wszystkie etapy produkcji cydru (przetwarzanie, przechowywanie, pakowanie, dystrybucja i marketing) muszą być prowadzone w całości w Asturii.

▲ Spotkanie w siedzibie organizacji SIDRA de Asturias Denominacion de Origen Protegida

Następnie uczestnicy zwiedzili cydrownię **SIDRA CORTINA**. Jest to rodzinna cydrownia, która działa nieprzerwanie od blisko 80 lat. Zajmuje się produkcją naturalnego cydru z chronioną nazwą pochodzenia. Od 2000 roku cydry CORTINA otrzymują nagrody lokalne, krajowe i międzynarodowe.

Uczestnicy wizyty mieli możliwość spotkania z **Przewodniczącym Cider Foundation** (Asturies XXI) oraz redaktorami największego cydrowego magazynu na świecie **LA SIDRA (THE CIDER)**. Podczas spotkania rozmawiano o promocji cydru, projektach międzynarodowych oraz o organizacji Międzynarodowych Konkursów Cydrowych, w których corocznie biorą udział również Polacy. Magazyn La Sidra publikuje informacje o eventach cydrowych, gastronomii, kulturze, turystyce cydrowej i wszystkich ważnych wydarzeniach cydrowych, które organizowane są na terenie Asturii.

Kolejnym punktem była wizyta w **Castillello do Bernu-ec**, gdzie w 2005 r. ukończony został projekt „**Llagar El Duque**”. Jest to zrewitalizowana, tradycyjna cydrownia, w której kultywuje się obchody tradycyjnego

asturyjskiego święta „Espicha”. Tradycja espicha ma swoje źródło w potrzebie skosztowania nowego cydru przed jego butelkowaniem i naprawienia wszelkich defektów, które można usunąć przed butelkowaniem.

W ostatnim dniu wizyty udano się do gospodarstwa **Finca Gallinal** - plantacji jabłek cydrowych. Sukcesywnie rozwijające się gospodarstwo sadownicze, specjalizujące się wyłącznie w produkcji jabłek na potrzeby okolicznych cydrowni prowadzi p. Daniel Exner.

Po wizycie na plantacji jabłek uczestnicy zwiedzali **Asturian Heritage Museum (Museu del Pueblo d'Asturies)** - muzeum etnograficzne założone w 1968 roku w Gijon. Celem działalności muzeum jest zachowanie historii asturyjskiej ludności, a zgromadzone obiekty dokumentują życie domowe mieszkańców Asturii od roku 1800 do lat 60. XX wieku. Na terenie muzeum znajdują się typowe budowle wiejskie, takie jak „horreos” i „paneras” - zbudowane na czterech lub więcej filarach, które służyły jako spichlerze podczas żniw.

▲ Horreos w Muzeum Etnograficznym - tradycyjnie przechowywało się tu ziarno, ziola i owoce

Następnie grupa udała się do **Muzeum Cydru w Navie**. Placówka została założona w 1996 roku przez Księcia Filipa i od tego czasu przyciąga kolejnych miłośników spragnionych wiedzy i smaku cydru. Trasa zwiedzania prowadzi zgodnie z kolejnymi etapami powstania cydru - od zapylenia jabłoni po degustację złocistego napoju. Turyści nie tylko poznają produkcję cydru, ale mogą się również nauczyć tradycyjnego sposobu nalewania Sidra de Asturias.

Ostatnim punktem była wizyta w lokalnej cydrowni **Angelon Cider Mill** - Właściciel Alfredo Ordonez On's założył Sidrę Viudę de Angrlon w 1947 r. w sadach La Almeda.

▲ Wizyta w lokalnej cydrowni Angelon Cider Mill

Wyjazd studyjny na obszar działania Lokalnych Grup Działania w Portugalii

W dniach 24 - 28 października 2018r. odbył się wyjazd studyjny do Portugalii organizowany przez Polską Sieć LGD - Federację Regionalnych Sieci LGD dla 30 osób reprezentujących: Polską Sieć LGD, Sieci Regionalne oraz Lokalne Grupy Działania z terenu kraju. Lokalną Grupę Działania Dobra Widawa reprezentowała pani Joanna Praska - specjalista ds. Wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, Kontroli i Ewaluacji.

Pierwszy dzień wizyty - 25 października 2018 r.

Przedstawiciele Lokalnych Grup Działania z Polski odwiedzili organizację LAG Terras Dento w siedzibie w Alcacovas. Organizacja działa na terenie 6 gmin, które zamieszkuje 22 tys. mieszkańców. Przedstawiciele LAG Terras Dento opowiedzieli o sposobie działania LAG-ów w Portugalii, które są wielofundusowe, a program LEADER jest jednym z programów, w ramach których pozyskują środki na działania.

Po prezentacji uczestnicy wyjazdu studyjnego zwiedzili **Paço dos Henriques** - niedawno odnowiony okręg dziedzictwa kulturowego. W tym miejscu, w roku 1479 został podpisany traktat z Alcáçovas (dzielił on strefy wpływów w Nowym Świecie pomiędzy Kastylijczykami a Portugalczycami).

Zaprezentowano również firmy, które otrzymały dotacje na działalność gospodarczą z programu LEADER:

- **Piekarnia i cukiernia „Colmeia dos Paladares”** - Casa Maria Vitoria. Rodzinna piekarnia dzięki wsparciu rozwinęła się i zatrudnia aktualnie 62 osoby i jest największą firmą w Alcáçovas. Produkuje tradycyjne pieczywo i wyroby cukiernicze. Właścicielka oprowadziła grupę po zakładzie szczegółowo opowiadając o tradycyjnych portugalskich wyrobach i ich produkcji.
- Restauracja **„Sabores da Vila”**. W restauracji uczestnicy mogli spróbować tradycyjnych portugalskich przysmaków w formie lunchu.
- Centrum **jeździectwa i nauki jazdy konnej Sociedade Agrícola Mata Linda**. Gospodarstwo agroturystyczne otrzymało dofinansowanie na wybudowanie hali do nauki jazdy konnej. W czasie wizyty zaprezentowany został pokaz jazdy konnej, a właściciele szczegółowo opowiedzieli o swoim gospodarstwie, w którym znajduje się 20 koni oraz kucyki, osły, kozy, a także czarne świnię.
- **Przedsiębiorstwo „Pardalinho” Fabryka miedzianych dzwonków**. W trakcie wizyty uczestnicy wyjazdu brali udział w warsztatach produkcji dzwonków. Właściciel - pasjonat zaprezentował cały proces powstania dzwonka, od jego wykucia poprzez wypalanie do wydobycia dźwięku.

▲ Zdjęcie grupowe uczestników wizyty studyjnej w Portugalii - Centrum jeździectwa i nauki jazdy konnej Sociedade Agrícola Mata Linda

Ta produkcja - tradycyjnych dzwonków dla zwierząt - została sklasyfikowana przez UNESCO jako element Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

▲ Przedsiębiorstwo „Pardalinho” - Fabryka miedzianych dzwonków

Drugiego dnia wizyty - 26 października 2018 r. odwiedzono **LAG Al Sud ESIDME** z Castro Verde, która działa na terenie 5 gmin. Spotkanie odbyło się w **Inkubatorze Przedsiębiorczości „Ferreira Empreende”**, przestrzeni idei i biznesu. Głównym tematem prezentacji Isabel Benedito, która pracuje w organizacji od 1995 r., był Inkubator przedsiębiorczości, aktualnie skupiający 16 firm. Beneficjentami projektu są najczęściej młode bezrobotne osoby, które założyły firmę. Pomoc polega na zmniejszonych kosztach związanych z wynajmem lokalu w inkubatorze, ciągłym wsparciu i wynagrodzeniu wypłacanym w formie stażu (500 - 550 EURO miesięcznie) przez okres 3 lat - w ramach środków z jednostki pomocniczej - odpowiedniku polskiego Urzędu Pracy. Ponadto LAG Estime pomaga przedsiębiorcy sprzedać swoje produkty, prowadzi szkolenia, coaching itp. LAG Al Sud ESIDME zajmuje się wsparciem i rozwojem przedsiębiorczości, współpracą międzynarodową wspierającą przedsiębiorczość z Wyspami Zielonego Przylądka, Francją i Hiszpanią.

Po wizycie w Inkubatorze przedsiębiorczości, uczestnicy zjedli tradycyjny lunch w restauracji **Casa do Alentejo w Castro Verde**. Restauracja skorzystała z pomocy w ramach wsparcia przedsiębiorczości przez LAG.

Kolejnymi punktami wizyty studyjnej były przedsiębiorstwa, które skorzystały z środków finansowych UE, jak i programów rządowych Portugalii:

- **GRUPO BIQUÍMICOS**, w ramach której działa firma BERRAPAC, to kolejne przedsiębiorstwo wsparte przez LAG w ramach programu PRODER/EAFRD. Właściciel firmy - Jorge Lopes oprowadził uczestników wyjazdu studyjnego po swojej firmie, która zajmuje się produkcją opakowań do żywności.
- **RECTÂNGULO VERMELHO - Design Gráfico, o Design de Comunicação e o Design de Ambientes**, gdzie odbyła się prezentacja przedsiębiorstwa „Rectangle Red” przez właściciela Guilherme Santosa. Firma zajmuje się wykonywaniem reklam. Projekt został wsparty przez LAG w ramach LEADER + PRODER/ EAFRD oraz CLLD (ERDF+ESF).

Trzeci dzień wizyty - 27 października 2018 r. to podróż do ekologicznej farmy **„Herdade do Freixo de Meio Agricurtula Biologica”**. Idea farmy to: „Pracujemy przede wszystkim nad rozwojem i integracją różnych społeczności użytkowników Common Good Homestead z Freixo do Meio.” Farma ekologiczna

działa na zasadzie spółdzielni na obszarze 520 ha i zatrudnia 35 pracowników. Najważniejsze zasady to:

- ▶ zrównoważony rozwój społeczny (przy zatrudnieniu),
- ▶ ekologia i praca ekosystemowa,
- ▶ bioróżnorodność,
- ▶ zrównoważenie finansowe,
- ▶ usługi turystyczno - ekoedukacyjne.

▲ Ekologiczna farma „Herdade do Freixo de Meio Agricurtula Biologica”

Farma produkuje i sprzedaje ekologiczne produkty pod własną marką: oliwę z oliwek, wino, przyprawy; żółędzie i produkty z żółędzi; mięso drobiowe; mięso jagnięce; mięso wieprzowe z czarnych świń; zboża, orzechy i rośliny strączkowe. Uprawia się warzywa bez nawożenia (agrokultura), chroni gatunki rodzime zagrożone wyginięciem i hoduje gatunki autochtoniczne (czarne świnię). Produkty sprzedawane są na miejscu w sklepiku produktu lokalnego, w 4 sklepach na terenie Lizbony, a także w internecie. Farma otrzymała dotację na rozwój (30%), a ponieważ działa na zasadzie spółdzielni, korzysta z niższego opodatkowania. Prowadzona działalność edukacyjna pozwala na poznanie ekologicznych zasad uprawy i hodowli.

Po wycieczce grupa mogła spróbować wegetariańskich potraw z warzyw i żółędzi, zaś w sklepiku można było kupić ekologiczne przetwory, zioła, wino i oliwę z oliwek - wszystko wychodowane i przygotowane na farmie.

W ostatnim dniu została zorganizowana Konferencja podsumowująca oraz kończąca wizytę.

▲ Od lewej: Joanna Praska, Janusz Bartczak - prezes Polskiej Sieci LGD, Isabel Benedito - koordynatorka LAG, David Marques - wiceprezydent rejonu / hrabstwa Castro Verde oraz tłumacz polsko-portugalski

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia

Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa włącza się w realizację programu „Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia”. W ostatnich dniach odbyło się spotkanie p. Agnieszki Kasiny, Prezes LGD Dobra Widawa z p. Pawłem Paszkowskim, przedstawicielem spółki DOZEDO sp. z o.o. zajmującej się wdrażaniem założeń programu „Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia”.

„Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia” to program realizowany na bazie porozumienia Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. UPWr jest tu inicjatorem, liderem, a także partnerem przedsięwzięć gospodarczych w regionie w zakresie szeroko pojętego BIO-biznesu, dotyczącego m.in. wyspecjalizowanej produkcji żywności prozdrowotnej. Program „Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia” to wyjątkowe i niepowtarzalne przedsięwzięcie, którego zarzewiem była niespotykana inicjatywa wiodącej uczelni i władz samorządowych, prowadzące w kierunku tworzenia silnych łańcuchów powiązań pomiędzy samorządami, naukowcami i przedsiębiorcami, służących całej społeczności.

Idea utworzenia w latach 2016-2020 Zielonej Doliny obejmuje działania na płaszczyznach: naukowej, edukacyjnej, biznesowej i społecznej. Program zakłada wykorzystanie zasobów intelektualnych i technologicznych, doświadczenia organizacyjnego i dobrej współpracy instytucjonalnej - między nauką, biznesem i administracją - Dolnego Śląska. Posiadany potencjał sprawia, że region może stać się najbardziej konkurencyjnym w skali światowej producentem żywności funkcjonalnej, suplementów diety, nutraceutyków i żywności wysokiej jakości.

▲ Inauguracja pierwszego posiedzenia Rady Programowej Zielonej Doliny (na zdjęciu: Rektor UPWr Tadeusz Trziszka i marszałek Cezary Przybylski)

Certyfikacja

Zielona Dolina jest prężnie wschodzącą marką, przyznającą własny gwarancyjny znak towarowy „Zielona Dolina Żywności i Zdrowia” w formie prestiżowego certyfikatu. Jego celem jest wyróżnienie produktów i usług, pochodzących z Dolnego Śląska, które dzięki swojej wyjątkowej, najwyższej jakości mogą być składowymi szerszych działań realizowanych w ramach profilaktyki zdrowotnej człowieka. Dzięki otrzymaniu certyfikatu, do którego przypisane jest prawo do

posługiwania się znakiem, można znacząco zmniejszyć bariery wejścia na rynek poprzez włączenie produktów w ekosystem szerokiej promocji i wspomagania dystrybucji przygotowanego przez spółkę DOZEDO. Certyfikat „Zielona Dolina Żywności i Zdrowia” otrzymała już Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Międzyborzu za produkt „Masło tradycyjne”. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Międzyborzu od lat produkuje artykuły nabiałowe według tradycyjnych receptur utrzymując nie-

zmiennie wysoką jakość produkcji. Potwierdzają to zdobyte nagrody, medale, tytuły i wyróżnienia na targach i wystawach. Naszym najważniejszym mottem jest produkcowanie nabiału „w zgodzie z naturą”.

Masło z Mleczarni z Międzyborza to cenione przez konsumentów wysokiej jakości masło bez żadnych domieszek tłuszczów roślinnych. Wytwarzane jest tradycyjnymi metodami, a osetki są ręcznie formowane i pakowane. Masło z Międzyborza zawiera 82% tłuszczu mlecznego. Wyróżnia się wspaniałym aromatem i smakiem czystego prawdziwego masła. Smak ten i zapach w pełni oddaje walory masła produkowanego przez nasze babcie. Tradycyjna metoda produkcji sprawia, że posiada wszystkie najcenniejsze z mleka łatwo przyswajalne witaminy A, D, E i K.

Kluczowe zagadnienia programu:

ochrona środowiska naturalnego Regionu, w tym wykorzystanie jego walorów do produkcji rolnej, w tym wytwarzania wysokiej jakości żywności tradycyjnej, ekologicznej oraz nowej generacji o funkcjonalnościach i profilaktycznym znaczeniu wobec chorób cywilizacyjnych;

rozwój nowych metod (innowacyjnych technologii), pozwalających pozyskać i przetworzyć naturalne źródła surowców rolnych i biotechnologicznych w prozdrowotne produkty żywnościowe;

przywrócenie, ożywienie i rozwój drobnej przedsiębiorczości (w tym spółdzielczej i cechowej), wytwarzającej regionalne i tradycyjne produkty, a tym samym stworzenie nowych miejsc pracy i ochrona tzw. „ginących zawodów”;

edukacja na wszystkich szczeblach wiekowych, rozpowszechniająca wiedzę i zachowania prozdrowotne oraz promująca walory rodzimych surowców i produktów naturalnego pochodzenia;

postęp naukowy w obszarach badań nas żywnością nowej generacji oraz na rzecz zdrowia społecznego, profilaktyki zdrowotnej i wzrostu jakości życia;

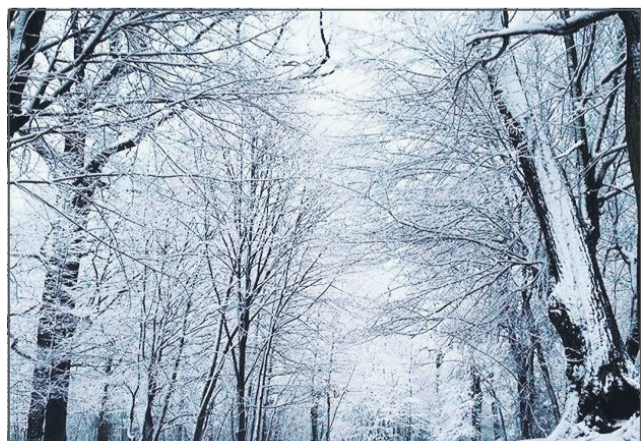
promocja wartości gospodarczych i potencjału Dolnego Śląska.

Wszystkich zainteresowanych: producentów żywności, rolników, ekologów, przedstawicieli lokalnych działalności zainteresowanych rozwojem lokalnej i zdrowej żywności, zapraszamy na spotkanie z p. Pawłem Paszkowskim, przedstawicielem spółki DOZEDO sp. z o.o. zajmującej się wdrażaniem założeń programu „Dolny Śląsk. Zielona dolina żywności i zdrowia”, które odbędzie się w styczniu 2019 r.

Szczegółowe informacje zostaną zamieszczone na naszej stronie internetowej.

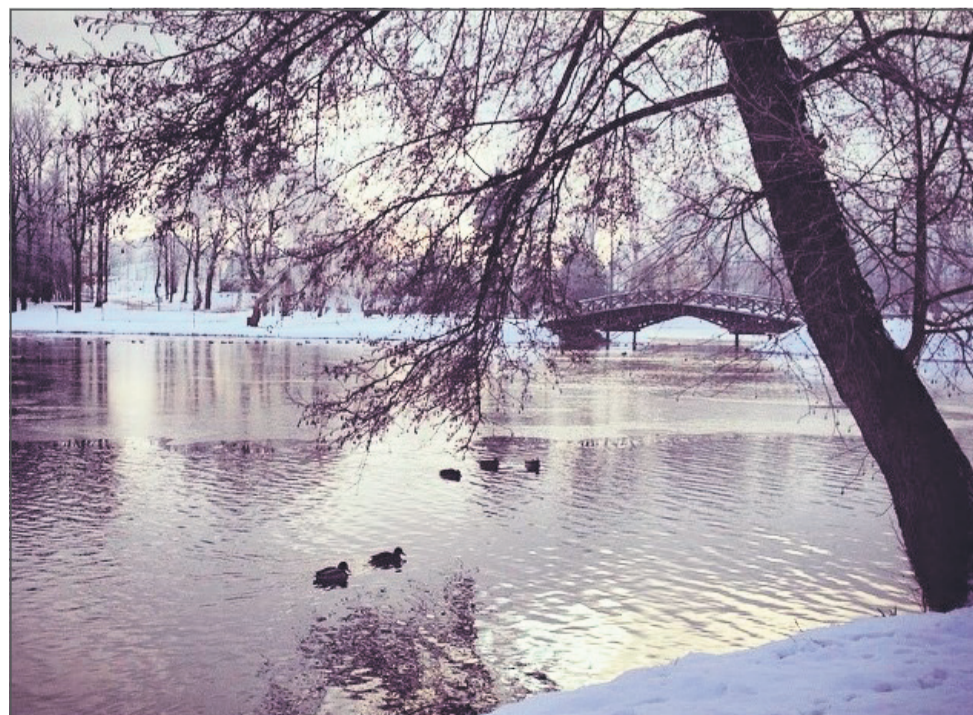
Zimowe inspiracje

Szanowni mieszkańcy Partnerstwa Dobra Widawa, serdecznie zachęcamy wszystkich chętnych do udziału w akcji: „LGD w obiektywie”. Jeżeli by-

licie na ciekawej imprezie albo chcielibyście podzielić się swoimi fotograficznymi wrażeniami z niesamowitych miejsc naszego Partnerstwa, bardzo prosimy o przesyłanie zdjęć i fotorelacji na adres mailowy: biuro@dobrawidawa.pl.

W pierwszym cyklu przedstawiamy fotografię mobilną @igersolesnica autorstwa Kornelii Choroszy. Na fotografiach utrwalane są znane i nieznanne, codzienne i niecodzienne kadry z życia naszego miasta.

Bożonarodzeniowe tradycje naszego regionu

Kulinarna różnorodność Dolnego Śląska znajduje odzwierciedlenie w różnorodności i bogactwie potraw - tych serwowanych na co dzień i tych podawanych od święta. Nie inaczej jest w przypadku stołów wigilijnych. Przybywający po II wojnie światowej na dolnośląską ziemię z różnych stron kraju i z zagranicy przywozili ze sobą tradycyjne przepisy i przyzwyczajenia do określonych potraw. Dzisiaj w naszym regionie mamy zarówno potrawy charakterystyczne dla dawnej kuchni śląskiej, niemieckiej, ale i te zapożyczone z kuchni kresowej.

Najważniejsza tradycja bożonarodzeniowa głosi, że na wigilijnym stole musi znaleźć się 12 potraw. Dlaczego 12? Jest to odwołanie do 12 apostołów, uczniów Pana Jezusa. Zwyczaj nakazuje też spróbować każdej z potraw wigilijnych, ponieważ ma to zapewnić szczęście w kolejnym roku.

Jakie to potrawy? Wszystko zależy od regionu i rodzinnych tradycji. Ale wśród 12 potraw wigilijnych na pewno nie powinno zabraknąć karpia, barszczu w nieodłącznej parze z uszkami i pierogów z kapustą.

Jaka jest najpopularniejsza potrawa wigilijna - oczywiście **karp**. I mimo że większość potraw wykazuje pochodzenie przedchrześcijańskie (zboża, rośliny strączkowe, grzyby, suszone owoce), to właśnie ryby, które wraz z chrześcijaństwem przywędrowały do naszych domów, są potrawą najczęściej kojarzoną z Wigilią. Karpia robimy różnie: smażymy, pieczemy, podajemy w galarecie lub faszeryjemy.

Ze wschodu przywędrowała do nas **kutia**, którą jeszcze kilka pokoleń

wstecz dzielono się na rozpoczęcie wigilijnej wieczerzy w miejsce dzisiejszego opłatka. Tradycyjny **opłatek** pojawił się dopiero w wieku XX.

Ludność kresowa przywiozła ze sobą **barszcz z uszkami**, z Lubelszczyzny zaś pochodzi **zupa grzybowa**. Bez względu jednak na to, którą zupę jemy, powinny pojawić się w niej grzyby. Według staropolskich wierzeń spożycie grzybów podczas Wigilii pomaga nawiązać kontakt z duchami naszych zmarłych.

Z kolei spożywanie roślin strączkowych ma przyczynić się do naszego bogactwa, dlatego też taka ich obfitość na naszych stołach. **Groch z kapustą** to najczęściej spotykana potrawa. **Fasola ze śliwkami** oraz **bób smażony z czosnkiem** to dania niewątpliwie ciekawe, ale znacznie rzadsze. Zwyczaj ich jadań przywieźli górale czadecy. Z kolei przybysze z Polesia przywieźli ze sobą przepis na **fasolę z cebulką**.

W każdym regionie Dolnego Śląska pojawiają się **pierogi** (zwykle te z kapustą i grzybami). Podobnie

▲ Wigilijny stół przygotowany przez Koło Gospodyń Wiejskich z Jeszkowic w ramach imprezy „Tradycyjne Stoły Wigilijne w Pasażu Grunwaldzkim” organizowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Dolnośląską Izbę Rolniczą oraz Wojewódzki Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w 2017 r.

popularna jest kapusta, występująca w różnych wersjach i z różnymi dodatkami (na przykład z kaszą gryczaną, z grzybami albo w formie nadzienia - do kulebiaków, tak popularnych w kuchni kresowej).

Tradycyjnie na Wigilii pojawiają się specjalne ciasta - z nadzieniem makowym lub owocowym. W wielu dolnośląskich domach pojawiają się **kluski z makiem**. I tutaj też nie ma jednej receptury: w niektórych domach jest to drobny makaron lub łazanki z makiem, w innych przygotowuje się ciasto podobne do tego na kluski śląskie i nadziewa farszem makowo-bakaliowym. Są też **makielki**, które przywędrowały do nas z Wielkopolski. Przygotowuje się je z maku, bakalii i namoczonej w mleku, pokrojonej bułeczki pszennej, a słodzi cukrem lub miodem.

Oprócz słodkiej kutii i makielki na wigilijnym stole oraz na choince pojawiają się oczywiście charakterystyczne dla tych terenów **pierniczki**, maślane ciasteczka tak po-

pularne w niemieckiej kuchni oraz znane i w innych krajach **ciasteczka korzenne**.

Więcej informacji o dolnośląskich stołach wigilijnych można przeczytać na stronie:

<http://smakidolnegoslaska.przystanekd.pl/2016/12/stoy-wigilijne-dolny-slask.html>

▲ Domek z piernika wykonany przez p. Annę Kuśmierkę-Rudy

▲ Kresowy barszcz z uszkami

▲ Pierogi z Chrzęstawy

Zaproszenie

Serdecznie zapraszamy 17 lutego 2019 r.
do Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Międzyborzu
na trzecią edycję show „Hity nibyElity”.

Będzie to koncert w wykonaniu wójtów, burmistrzów, dyrektorów,
kierowników obszaru Partnerstwa Dobra Widawa.

Zobaczymy ich na scenie w niecodziennych rolach i nowych odsłonach.
Nasza „nibyElita” wystąpi pod batutą Ireny Pudłowskiej.

▲ A tak było podczas pierwszej edycji koncertu, który zatytułowany był „Stacja około miłości”.